

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет природничих наук

Кафедра географії та природознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕДАГОГІКА СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

**Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма Середня освіта (Географія)
Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка**

Затверджено на засіданні кафедри
педагогіки та освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика.
Протокол № 2 від 18 вересня

Івано-Франківськ – 2025

Навчальна дисципліна **«Педагогіка середньої освіти»** розроблена і впроваджена в освітній процес у рамках проекту програми ЄС Еразмус+ «Модернізація педагогічної вищої освіти з використанням інноваційних інструментів викладання – MoPED» (№ 586098-EPP-1-2017-1-UA-EPPKA2-CBHE-JP).

Європейська Комісія підтримує створення цієї публікації, яка відображає лише погляди авторів. Комісія не несе відповідальності за будь-яке використання інформації, що в ній міститься.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Педагогіка середньої освіти
Викладач (-і)	доц. Кіндратюк Богдан Дмитрович
Контактний телефон викладача	0673422165; 0666792572
Е-mail викладача	bohdan.kindratiuk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	6 кредити ЄКТС, 180 год
Покликання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.cnu.edu.ua/
Консультації	Згідно розкладу. Онлайн консультації можуть бути організовані за бажанням здобувачів вищої освіти.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Предметом вивчення навчальної дисципліни є суть навчально-виховного процесу як взаємозв'язаної діяльності його суб'єктів (педагогів і їхніх вихованців), його компоненти (закономірності й принципи, зміст, методи й форми, результати); виховання як провідний чинник розвитку особистості, педагогічні умови її розвою, зокрема з урахуванням особливостей інклюзивної освіти школярів, налагодження професійно-педагогічного самовдосконалення майбутніх учителів географії, розвиток їхньої творчої особистості.</p> <p>Особливістю навчальної дисципліни є те, що вона розроблена і впроваджена в освітній процес закладів вищої освіти у рамках проекту програми ЄС Еразмус+ КА2 «Модернізація вищої педагогічної освіти з використанням інноваційних інструментів викладання – MoPED, No586098-EPP-1-2017-1-UA-EPPKA2-SBHE-JP (2017-2022) (https://ciot.pnu.edu.ua/developed-new-courses/). У її викладанні передбачено використання можливостей Центру інноваційних освітніх технологій «PNU EcoSystem» (https://ciot.pnu.edu.ua), зокрема роботу здобувачів вищої освіти у різних навчальних просторах (ІТ-простір, простір мобільного навчання, презентаційний простір, простір рефлексії, конференц-простір) з використанням сучасного технічного обладнання.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення навчальної дисципліни є засвоєння знань про теоретичні основи сучасної педагогічної науки, а також умінь, які необхідні для ефективної організації навчання і виховання здобувачів базової освіти в умовах сучасного суспільства. Створити підґрунтя формування педагогічного мислення майбутніх учителів географії, розвинути здібності до осмислення педагогічної дійсності, у тому з урахуванням специфіки інклюзивного навчання, уміння приймати найбільш ефективні рішення у відповідності з педагогічними закономірностями, принципами виховання та навчання.</p> <p>Основними цілями вивчення дисципліни бачиться опанування відомостей про теоретичні основи сучасної педагогічної науки, а також умінь, які необхідні для ефективної організації цілісного педагогічного процесу здобувачів повної базової освіти в умовах сучасного суспільства; створення підґрунтя педагогічного мислення майбутніх учителів географії, розвинути здібності до осмислення педагогічної дійсності, уміння приймати найбільш ефективні рішення у відповідності з педагогічними закономірностями, принципами виховання та навчання.</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен знати: - основні педагогічні поняття; - основні положення сучасних педагогічних теорій, які</p>	

ґрунтуються на особистісно-орієнтованому розвивальному підході; - методологічні основи процесу виховання та навчання, їхню сутність; - наукові методи діагностики вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти; - зміст, методи й форми навчання, активізації пізнавальної діяльності особистості; - педагогічні основи формування та управління розвитком учнівського колективу, зокрема присутності в ньому дітей з особливими освітніми потребами; - функціонування освітньої системи в Україні.

У підсумку вивчення курсу педагогіка здобувачі вищої освіти повинні вміти: - проводити навчально-виховну роботу зі здобувачами базової освіти у відповідності до основних педагогічних закономірностей і принципів; - планувати педагогічну діяльність, ставити мету і задачі, намічати близькі, середні і віддалені перспективи; - застосовувати в практичній діяльності основні форми організації виховання і навчання здобувачів базової освіти й позашкільних навчально-виховних закладів; - використовувати в практичній роботі методи й засоби виховання та навчання, обираючи оптимальне співвідношення для конкретних ситуацій, у тому враховувати специфіку інклюзивної освіти; - ефективно керувати діяльністю та спілкуванням здобувачів базової освіти в колективі на уроках і позакласних виховних заходів; - організувати колектив вихованців на виконання певних задач, аналізувати педагогічні ситуації, результати виховання і навчання, вивчати школярів і їхні колективи, виявляти причини відставання у навчанні, недоліки проведення та намічати ефективні засоби стосовно їхнього подолання; - займатися самоосвітою, використовувати у практичній діяльності досягнення педагогічної науки і передового педагогічного досвіду, проводити доступні наукові дослідження, проявляти творчий підхід до справи, не допускаючи формалізму й шаблону в педагогічній діяльності; - ефективно виконувати функції класного керівника, організувати позакласну й позашкільну роботу зі здобувачами освіти, а також роботу з батьками, громадськими організаціями, органами учнівського самоврядування.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані завдання, педагогічні ситуації та практичні проблеми в професійно-педагогічній діяльності, що передбачають застосування теоретичних положень педагогіки, психології та методики навчання географії, характеризуються комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу у загальноосвітньому навчальному закладі.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, прийняття на цій основі адекватних рішень у професійній діяльності.

ЗК2. Здатність до самостійного вивчення нових методів і форм роботи, використання новітніх педагогічних технологій у практичній діяльності, підвищення професійної майстерності.

ЗК5. Здатність вільно і грамотно, усно та письмово спілкуватися державною мовою у професійній діяльності.

ЗК9. Здатність планувати та раціонально моделювати власну траєкторію навчання упродовж життя (навчання та самоосвіта), коригувати власну професійну діяльність в контексті основних професійних вимог до вчителя.

ЗК11. Здатність здійснювати дослідницьку та інноваційну діяльність, генерувати нові ідеї, творчо підходити до розв'язання освітніх та наукових проблем.

ЗК12. Здатність поважати погляди представників інших культур, цінувати різноманіття та мультикультурність, враховувати гендерний чинник при взаємодії у колективі.

ЗК13. Здатність орієнтуватися в проблемах сучасного суспільно-політичного життя в Україні, дотримуватися у своїй діяльності моделей поведінки, які відповідають чинному законодавству України; слугувати зразком громадянина-патріота для учнів, батьків, колег.

ЗК14. Здатність самокритично оцінювати власну роботу, вдосконалювати та розвивати власні пізнавальні і творчі навички.

ЗК15. Здатність ефективного розв'язання освітніх проблем і ситуацій нестандартними

способами.

ЗК16. Здатність застосовувати знання, уміння, цінності й досвід практичної діяльності у царині збереження здоров'я в освітньому середовищі основної і старшої школи та створення сприятливих.

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК 1. Наявність системи наукових знань із дисциплін фундаментальної та професійної підготовки, здатність до їх застосування на практиці.

ФК 2. Здатність вільно оперувати фаховими поняттями і термінами для виконання професійних завдань.

ФК 4. Здатність розв'язувати широке коло проблем та задач шляхом розуміння їх фундаментальних основ, використання як теоретичних, так і експериментальних методів.

ФК 5. Здатність майбутнього вчителя (випускника) вирішувати стандартні та проблемні професійні завдання, які виникають в освітній практиці основної і старшої школи, на основі сформованих знань про теоретичні засади побудови змісту загальної географічної освіти, спроможність обґрунтовано обирати прийоми, засоби, технології, форми організації навчання, адекватні дидактичній ситуації.

ФК 8. Здатність використовувати сучасні методологічні засади предметної спеціалізації, теорії та історії географічної науки для орієнтування у сучасних напрямках галузевих наукових досліджень, використання їх елементів в освітньо-професійній діяльності.

ФК 10. Здатність актуалізовувати та застосовувати комунікативні знання, навички, уміння, установки, здобутий досвід, а також особистісні індивідуально-психологічні якості задля успішного здійснення педагогічної комунікативної діяльності зі школярами, батьками, колегами.

Програмні результати навчання:

ПРН 8. Здатність критично осмислити основні теорії, принципи, методи та форми організації навчально-виховного процесу в основній і старшій школі.

ПРН 13. Здатність застосовувати сучасні методики та освітні технології, для забезпечення якості навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх навчальних закладах.

ПРН 14. Здатність до організації виховного процесу в шкільних та позашкільних закладах освіти, здійснювати педагогічний супровід соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	24
семінарські заняття / практичні / лабораторні	36
самостійна робота	120

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна
5, 6	Середня освіта	3-й	нормативна

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	практичні / семінарські заняття	сам. роб.
Лекція 1. Педагогіка як наука, її зв'язок із практикою. Сучасні проблеми освіти в Україні (військовий стан, дистанційне навчання, упровадження ідей інклюзивного	2	2	8

навчання).			
Лекція 2. Коденкс цінностей сучасного українського виховання.	2	2	8
Лекція 3. Закономірності, принципи виховання	2	2	8
Тема 4. Методи та форми виховання в Новій українській школі. Діти з особливими освітніми потребами.	2	2	8
Лекція 5. Формування основ екологічної, тілесно(фізично)-оздоровчої та господарсько-трудової культури учнів.	2	2	8
Лекція 6. Функції, напрями і форми роботи класного керівника.	2	3	16
Лекція 7. Суть процесу навчання в загальноосвітньому навчальному закладі.	2	2	8
Лекція 8. Закономірності, принципи й правила навчання.	2	4	8
Лекція 9. Зміст освіти в українському загальноосвітньому навчальному закладі.	2	2	8
Лекція 10. Методи та засоби навчання в загальноосвітньому навчальному закладі. Інклюзивна освіта.	2	4	8
Лекція 11. Форми організації навчального процесу в ЗНЗ. Формування в здобувачів базової освіти мотивації до навчання. Її джерела та шляхи.	2	4	8
Лекція 12. Школотзнавство. Основи управління закладами освіти. Принципи управління ЗНЗ. Методична робота вчителя – запорука його професійно-педагогічного самовдосконалення	2	2	8
ЗАГ.	24	36	120

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

<p>Загальна система оцінювання дисципліни</p> <p>система навчальної дисципліни</p>	<p>Оцінювання знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника» https://cutt.ly/YeXSdIpV</p> <p>Вид контролю: екзамен – 50 балів. Оцінювання на лекціях – 10 балів Практичні заняття – 30 балів. Самостійна робота / індивідуальне/творче завдання – 10 балів. Максимальна кількість балів за вивчення дисципліни – 100 балів. Здобувач може отримати додаткові бали за результати неформальної освіти як результати навчання з навчальної дисципліни, що відображають зміст окремих тем (але не більше 10 балів) відповідно до Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://cutt.ly/yeXStrN9</p>
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Контрольна робота (тестові завдання) – 10 балів. Самостійна робота (підготовка презентацій, творчих</p>

	проектів, есе). ІНДЗ (міні-дослідження). Разом - 10 балів.
Практичні/семінарські заняття	Максимальна оцінка – 30 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 90% практичних завдань. При виставленні підсумкової форми контролю враховуються навчальні досягнення здобувачів освіти (бали), набрані за виконання всіх видів робіт під час поточного контролю, а також бали за результати неформальної освіти. https://cutt.ly/QeXSxE0n
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – екзамен.

7. Політика навчальної дисципліни

Звертається особлива увага на відвідування студентами занять, адже присутність на ньому запорука інтелектуального, духовного, морально-естетичного розвитку (за це здобувач освіти отримує перших 40 балів), підготовку запропонованих завдань самостійної роботи, участь у конкурсі «Найкраще запитання до викладача» на кожному занятті, творчий підхід до вирішення проблемних ситуацій, уміння застосовувати теоретичні знання при накресленні (моделюванні) шляхів розв'язання таких ситуацій, активна участь у мікрОВкладаннях (ділових іграх), де передусім оцінюється вміння активізувати навчально-пізнавальну діяльність учасників педагогічної гри, зокрема шляхом постановки проблемних запитань до виконавців тих чи інших ролей.

Письмові роботи: виконуються від руки.

Академічна доброчесність: Дотримання її правил – основа порядності та запорука зростання творчої особистості. Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника.

Відвідування занять обов'язкове

Неформальна освіта: Вона спрямована на задоволення особистих пізнавальних потреб, інтересів.

8. Рекомендована література

1. *Аптечка психолого-педагогічної самопомоги* : методич. реком. / упор.Б. Кіндратюк. Івано-Франківськ : Карпатський націон. універ. ім. В. Стефаника, 2025. 20 с.
<https://drive.google.com/file/d/17QHPGjUwMyHLW1r6ud9vLVd19zg2heJ9/view?usp=sharing>
2. Бобровський М., Горбачов С., Заплотинська О., Ліннік О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. [Абетка директора школи]. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ, Державна служба якості освіти, 2021. 350 с
3. *Конституція України / Державне управління освітою в Україні: тенденції і законодавство*. Київ, 2005.
4. *Закон України «Про освіту» / Державне управління освітою в Україні: тенденції і законодавство*. Київ, 2005.
5. *Закон України «Про загальну середню освіту / Державне управління освітою в Україні: тенденції і законодавство*. Київ, 2005.

6. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті / Державне управління освітою в Україні: тенденції і законодавство. Київ, 2005.
7. Закон України «Про позашкільну освіту» / Державне управління освітою в Україні: тенденції і законодавство. Київ, 2005.
7. Вишневецький О. Теоретичні основи національного виховання (у 2 т.). Дрогобич : «Коло», 2005.
8. Головченко Г. Тенденції розвитку медіаосвіти в Канаді. *Педагогіка і психологія*: вісник НАПН України. Київ, 2019. № 1. С. 77–86.
9. Гончаренко С. *Український педагогічний словник*. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
10. Гуманістична психологія: Антологія / навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Київ : Пульсари, 2001. Т. 1: Гуманістичні підходи в західній психології ХХ століття. 252 с.
11. *Енциклопедія освіти* / Акад. пед. наук України ; гол. ред В. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
12. Зязюн І., Сагач Г. *Краса педагогічної дії*: навч. посіб. для вчителів, аспірантів, студентів середніх і вищ. навч. заклад. Київ: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. 214 с.
14. Кіндратюк Б. Музика як засіб підготовки майбутніх учителів природничих предметів до інклюзивного навчання. *Вісник Львівського університету*. Серія педагогічна. Львів, 2025. Вип. 43. С. 295–306. Електронний варіант розміщено за покликанням <https://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/pedagogics/issue/view/671>
9. Кіндратюк Б. Організація класним керівником виховної діяльності школярів (на прикладі вивчення дзвонарства Коломиї). *Вісник науки та освіти* (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»): журнал / ред. Олена Гурко. Київ, 2025. № 11(41). С. 2223–2235.
16. *Класний керівник Нової української школи*: методич. реком. / упоряд. Б. Кіндратюк. Івано-Франківськ : Карпатський націон. універ. ім. В. Стефаника, 2025. 45 с. <https://drive.google.com/file/d/137uK2Ay1VKFQrw5YNEfQKgcvt9H74Xji/view?usp=sharing>
17. Опалюк Т. Дидактико-методичні матеріали для написання соціально-педагогічного есе. *Педагогіка і психологія*: вісник НАПН України. Київ, 2018. № 3. С. 77–84.
18. *Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні*: матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 3 травня – 13 червня 2022 року. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 504 с.
19. Педагогічна наука й освітня практика в реаліях війни: виклики, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / упор. О. Слипанюк, О. Поясик, О. Ковальчук, О. Русакова. Івано-Франківськ : НАІР, 2025. 332 с.
20. Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024–2026 роки. Розпорядження Кабінету міністрів України від 7 червня 2024 р. № 527-р. Київ.
21. *Світ педагогіки Східної Галичини й українського зарубіжжя ХХ століття: ідеї, іфоризми, висловлювання*: навч. посіб. / укладачі Т. Завгородня, Л. Прокопів, І. Стражнікова, Івано-Франківськ : Видавець Третяк І.Я., 2010. 212 с.
22. Скульський Р. *Підготовка майбутніх учителів до педагогічної творчості*: монографія. Київ : Вища шк., 1992. 135 с.
23. Сухомлинський В. *Вибрані твори*: в 5-ти т. Київ : Рад. школа, 1978. Т. 1. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. Духовний світ школяра; Т. 2. Київ, 1979.
24. Струманський О. Народно-побутові уявлення українців про становлення і розвиток особистості. *Рідна школа*. Київ, 1994. №9.

25. Фіцула М. *Педагогіка*. Тернопіль: Богдан, 2017. 354 с.

26. Щербань П. *Прикладна педагогіка* : навч.-метод. посіб. Київ : Вища шк., 2012. 215 с.

Електронні ресурси

1. pidruchniki.ws/pedagogika

2. readbookz.com/books

3. pedagogika.ucoz.ua

4. ukrkniga.org.ua

5. www.refine.org.ua

6. Studentam.net.ua,

а також від Б. Кіндратюка, викладачів кафедри педагогіки та освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика, ін.

Інформаційні ресурси:

1. Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники). <http://www.nbuv.gov.ua/portal>

2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. <http://www.nbuv.gov.ua>

3. Наукова бібліотека Карпатський національний університет імені Василя Стефаника.

<http://lib.cnu.edu.ua/>

Викладач: кандидат педагогічних наук, доцент, доктор мистецтвознавства, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика Б. Кіндратюк